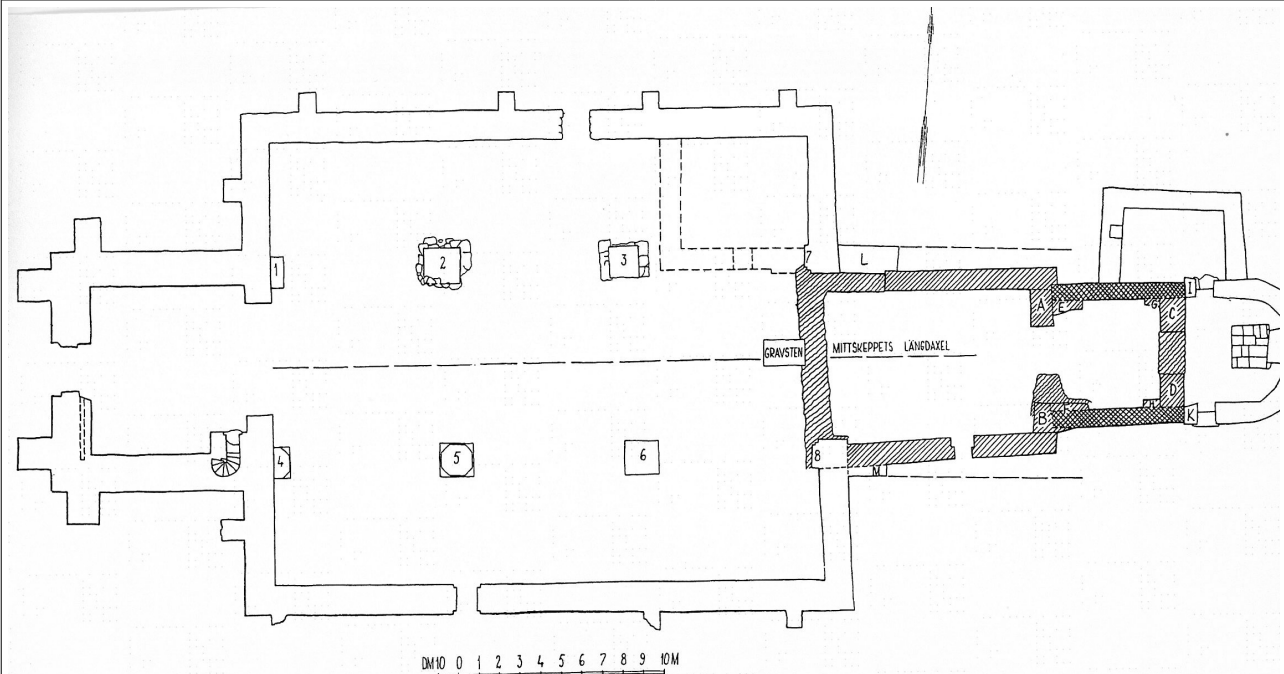

Spännande gåtor i Kronobäcks klosterkyrkoruin

Vid den stora utgrävningen av Kronobäcks klosterkyrkoruin 1945 – 1946 hittade man förutom gravstenen efter Laurentz Axelssons Thott också andra mycket intressanta stenar.

Klosterruin Kronobäcks Vänner visar nu några av dessa stenar i den monter som du kan se bakom din rygg. Fynden av dessa stenar ger upphov till många spännande frågor.

Plan II. Kronobäcks klosterkyrkoruin, uppmätt 1946–49 av Brita Kihlberg och Nils Lagerholm.

De pelare och halvpelare som fanns i klosterkyrkan var byggda med ett skal av tegel och en fyllning av gråsten och murbruk.

Pelarnas grunder såg dock helt olika ut. De pelare som hade en avvikande grund var pelaren med nr 5 och halvpelaren med nr 4 på ovanstående skiss. Båda dessa pelare hade en grund som bestod av en direkt på marken lagd tjock kalkstensplatta.

Till höger ses en bild där man kan se kalkstenshällarna med resterna av pelarens tegelskal och också bevarad fyllning. Efter friläggandet började dock teglet att omedelbart vittra sönder varför det fick rivas.

Den sydvästra halvpelaren nr. 5 från nord-nordväst (plan II)

Stenarna har fått komma tillbaka till Kronobäck

Den stenar som hittades vid den stora utgrävningen i mitten av 40-talet har allt sedan början av 50-talet förvarats vid Hembygdsgården i Mönsterås. Genom ett samarbete mellan Klosterruin Kronobäcks Vänner och Stranda Hembygdsförening har nu dessa stenar fått komma tillbaka till Kronobäck och förhoppningsvis kan ses av besökare under många år framåt.

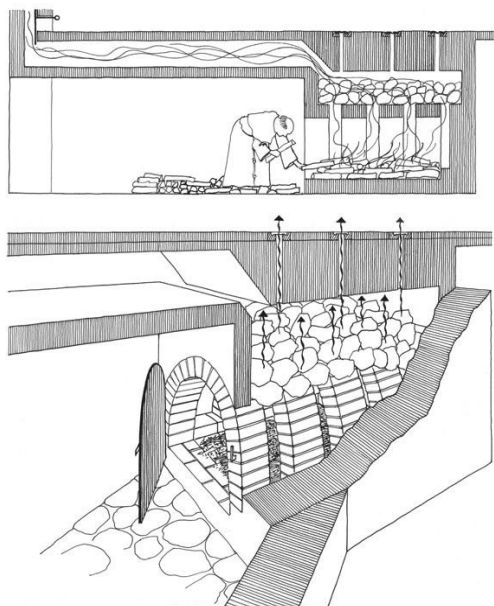
Återvinning på medeltiden

Under pelaren vid den södra ingången låg de två stenar som återfinns i montern bakom er sida vid sida.

Den ena stenen är en gravsten med ett så kallat Golgatakors. Den halvcirkel man ser i bottenändan är en stiliserad bild av Golgatakullen där Jesus korsfästes. Den andra stenen, med hål och en liten fals, är en sten från ett hypokaustum, dvs en mycket gammal värmeanläggning.

Andra hypokaustumstenar låg under halvpelare nr4, samt under pelare nr3, men där ovanpå en grund av murade gråstenar.

Dessa stenar placerades här när den stora klosterkyrkan byggdes 1479-1482 och den stora frågan blir förstås – var fanns den värmeanläggning där de en gång byggdes.

Så fungerar en hypokaust

Till vänster ser du två skisser som visar hur en hypokaust fungerar. Det är en värmeanläggning som bygger på principen att värme stiger uppåt.

I källaren (eller bottenvåningen) på en byggnad har man en ugn. Ovanpå ugnen finns ett stenmagasin för att bevara värmen från elden. I direkt anslutning ovan stenmagasinet ligger ett antal stenhällar med hål av den typ ni kan se ovan. Dessa utgör golv i rummet över hypokausten. När man vill ha varmt i detta rum lyfter man bort de lock som ligger ovanpå hålen i stenhällarna och värmen från stenmagasinet stiger upp i rummet. Golvvärme fanns alltså redan på medeltiden, ja till och med under antiken.

Tympanonstenen – en lek med ljuset

Den mindre sten som finns i montern bakom er är en Tympanonsten. Det vill säga en halvrund eller triangelformad portalsten. Den hittades på marken utanför den sydvästra ingången till koret och har förmodligen suttit ovanför denna dörröppning.

Det korsformade hålet har utgjort dageröppning till koret. Eftersom öppningen är vänd mot söder så projicerades om solen lyste klockan 12.00 ett kors av ljus på den motsatta väggen. Något som kan ha upplevts som gudomligt av betraktaren.

